శ్రీ

ఆంధ్రలక్ష్మి.

మాసపత్రిక.

సంపు. 1 సంచి. 1.

శ్రీ ... గ్రంథాలయము
రాజమహేంద్రవరము

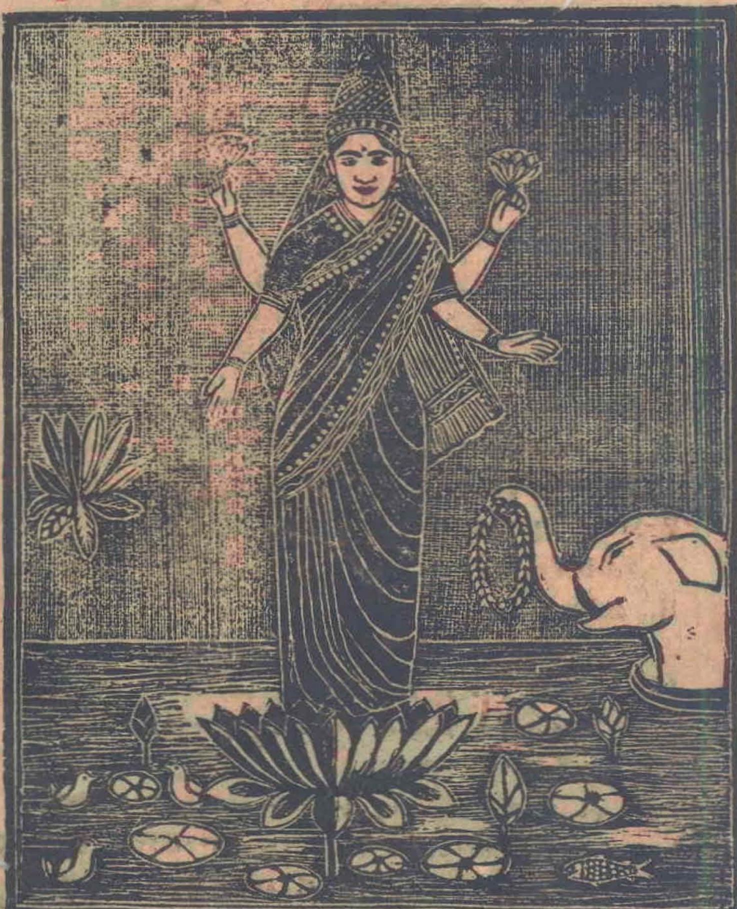

శ్రీమతి కళ్లేపల్లె వెంకటరమణమ్మ, పత్రికాధిపురాలు.

శ్రీ గౌతమీ గ్రంథాలయము

విషయసూచిక

1. ప్రార్థనము—
2. శ్రీమహాలక్ష్మీ పూజ పాటలు
3. శారద లేఖలు — శారద.
4. ఆంధ్రస్త్రీ—
   శ్రీమతి గూర్జావి శేషమ్మగారు.
5. ఎట్టి స్త్రీవిద్య కావలెను.
   శ్రీమతి N. V. మీనాక్షి సుందరమ్మగారు.
6. రాటపు పాటలు—
   శ్రీమతి కమర్తి కనకలక్ష్మమ్మగారు.
7. పుస్తకభాండాగారములు—
   శ్రీమతి కం. కనకమ్మగారు.
8. దుర్స్త్రీణి—
   శ్రీయుత అకుండి వేంకటశాస్త్రిగారు.
9. శ్రీమహాలక్ష్మీ దండకము.
   శ్రీమతి కప్పగంతుల రామలక్ష్మమ్మగారు.
10. రాణీ రామాబాయి.
   శ్రీయుత గన్నవరపు సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు.
11. అమెరికాదేశములోని కొన్ని ఛాందసపు శాసనములు
12. పూనా సేవాసదనము. శ్రీయుత అకుండి వేంకటశాస్త్రిగారు
13. స్త్రీధర్మములు. శ్రీయుత పొదవి రామశాస్త్రిగారు.

ఉపోద్ఘాతము

ఈమాసము మృగశీర్ష నక్షత్రముతోఁ గూడిన పూర్ణిమఁ గలదగుటచే మార్గశిరమని చాంద్రమాన సిద్ధాంతమును, ధనుస్సంక్రమణముఁ గలదగుటచే ధనుర్మాసమని సౌరమానసిద్ధాంతమునుఁ జెప్పుచున్నవి. ఈకాలమునఁ బ్రాణులకు బలము వృద్ధిపొందునని వైద్యశాస్త్రము వలనఁ దెలియుచున్నది. అందుచేతనే యీమాసమునకు సహమను నామాంతరమును గలదు. మనజీవనమునకు ముఖ్యాధారములగు ధాన్యాదులు సంగ్రహింపబడు మాస మిదియే యగుట నీసంవత్సరమునకిదియే తొలిమాసము. "షడమీ ఋతవః పుంసి మార్గాదీనాం యుగైః క్రమాత్" అని నామలింగానుశాసనము. గోవులు నిర్భయముగా వలయునంత మేసి కుంభవృష్టిగా పాలనిచ్చు మాసమిదియే. ఇదిగో హేమంతర్తు ప్రారంభము. శీతవాతమువలనను తుషారమువలనను మొక్కలు వృద్ధిపొందు కాలమిదియే. సమస్తవిధములగు విద్యలను సాధకముచేయుటకుఁదగు సమయమిదియే. వ్యాధిగ్రస్తులు ఔషధసేవచే నారోగ్యవంతులగుటకుఁదగు కాలమిదియే. కోడికూతకు ముందుగా దేవాలయములందలి మంగళవాద్యవిశేషములు, నిద్రనుండి మనలను మేలుకొలుపు మాస మిదియే. తెల్లవారుసరికి పొంగలి పులిహోర దధ్యోదనము మొదలగు ధనుర్మాస భోగముల నారగించి తిరువీధి వెడలిన ప్రజాపాలకుఁడగు శ్రీమన్నారాయణుని అర్చావతారదర్శన భాగ్యముఁ గలుగఁజేయు నెలయునిదియే. కళ్లములయందలి ధాన్యరాసులు బంగారు కొండలవలెను, మెరకపొలములందలి మిరపపండ్లు కెంపులు మొదలగు రత్నరాసుల విధంబునను, కంచియులపై

పల్లెబల్లిగానల్లుకొని యుండు లతాగ్రంబుల వివిధవములగు రంగు
లతో వికసించిన పుష్పములు నవరత్నముల భాతిని ప్రకాశిం
పుచు నేత్రోత్సవముగావించు ఋతువిదియే. సస్యములనుకో
యుట మ్రోయుట కుప్పలువేయుట మొదలగు పనులయందు
లగ్నచిత్తులై పఱుగులెత్తుచు పాడుచుండు కార్మికాంగనామ
ణులయుల్లాస జనకంబులగు పాటలయు, కర్షకుల కనుమొఱంగి
తమయాహారంబును సంగ్రహింప నన్యోన్యకలహంబులొనర్చుచు,
నాటలాడుచు, శాఖాగ్రములయందలి గూండ్లలోని తమపిల్లలకు
మేతబెట్టుచు తామునుదినుచు విహరించు శకుంతసంతానంబు
లకు నాదంబులచే శ్రవణానందంబు గావించు నదియు నీ
సమయమే.

ఇప్పుడే యార్యగృహమ్ముల ప్రాంగణమ్ములు చిత్ర
విచిత్రములగు ముగ్గులతోను, ద్వారబంధోపరిభాగంబులు
పచ్చనిమామిడాకు తోరణములతోను, క్రిందిభాగంబులు పసుపు
కుంకుమలతోను, అలంకరింపఁబడి చూపరుల మనంబుల
కానందనం బొనఁగూర్చుచుండును. గృహోపరిభాగంబుల తీయ
గుమ్మడి పుల్లగుమ్మడి పండ్లు స్వర్ణరజత కలశంబులను భ్రాం
తిని కలిగింపుచుండును.

గృహోపవనంబుల నాకులు గానబడకుండ విరగఁబూ
సిన బంతి, చేమంతి, గులాబి మొదలగు పుష్పములయొక్కయు,
నిమ్మ, దబ్బ, నారింజ, కమల, అరఁటి మొదలగు ఫలములయొ
క్కయు సువాసనలు ఘ్రాణేంద్రియంబున కామోదదాయ
కంబుగ నుండును. ఇంటిపెరళ్ళయందలి చిక్కుడు కాకర మొద

లగు పండిన్ల వెచ్చని యాచ్ఛాదనము త్వగింద్రియంబునకు సౌఖ్యంబొనగూర్చు చుండును. గృహాభ్యంతరంబులు నలంకరింపబడిన పాలవెల్లి క్రిందిపీఠంబునం బ్రతిష్ఠింపం బడిన మార్గశిరలక్ష్మి నర్చింపగుంపలకొలదిగా నుంచు పత్రపుష్పంబుల యొక్కయు, ధూప దీప నీరాజనంబుల యొక్కయు, పంచభక్ష్య పరమాన్నాది నైవేద్య ద్రవ్యంబుల యొక్కయు నామోదము సమస్తేంద్రియముల బరవశ మొనరించుచుండును. తటాకంబులు శ్వేతారుణ వర్ణంబులగు నుత్పలములతో శోభాయమానంబులై యుండును. అంగడులయందు వాడుకగా నమ్మబడునవి గాక రేగుపండ్లు, చెఱకుగడలు, ఖర్జూరము, మొదలగు నూతనవస్తువులు గానంబడుచుండును. రాత్రులయందు పొలములయందు కాపుండు కార్షికులు చలిబాధను నివారించుకొనుటకై కళ్లములందు వేయు గడ్డిమంటలు దీపావళీపండుగను జ్ఞప్తికిం దెచ్చుచుండును,

ఇటుల బాడి పంటలను సకలేంద్రియామోదంబునుగావించుచు ప్రకృతిలక్ష్మి భారతమాతనానందాబ్ధినోలలాడించుమాస మిదియే-బృందావనంబున భగవంతుండగు శ్రీకృష్ణుని వేణుగాన రసాస్వాదంబునం బూతచిత్తలై కాళిందీతీరంబున గోపకుమారికలు కాత్యాయనీదేవి నర్చించి కామితార్థసిద్ధి నందినది మాసమే. క్రిష్టమస్ పండుగలచే క్రైస్తవులానందించునదియు నీ మాసమే. మనకును మన పాలకులకును సంతోషదాయకంబగు నీ మాసంబున మన చక్రవర్తి పుత్రుండును భావిసార్వభౌముండు ననగు ప్రిన్సు ఆఫ్ వేల్సుగారు మన దేశమున పర్యటన మొనరింపుచున్నారు. ఇట్టి సార్వజనికోల్లాసయమగు మా "ఆంధ్రలక్ష్మి" వెల

పడెనది. ఈమాసమునను వెలువరింప వలయునని పలువురు తమ యామోదమును తెలుపుటచే వారికోరికను నిరాకరింపఁజాలక తొందరగా పనిఁజేసి ప్రథమ సంచికను వెలువరింపఁగలిగితిమి. పత్రికతోఁబాటుముద్రాలయమును గ్రొత్తదగుటచేతను, అందు పనిచేయు వారందరును గ్రొత్తవారగుటచేతను, తొందరగఁ బని జరుగుటచేతను లోపములెన్నియో యుండవచ్చును. రెండవపత్రిక సావకాశముగ వెలువడును గాన నింతకన్న శోభాయమానముగా గావించుటకు శక్త్యానుసారము ప్రయత్నించెదము.

ప్రకాశకుడు.

విజ్ఞాపన.

సోదరీతిలకములారా,

దేశాభ్యుదయమునకు స్త్రీసాహాయ్యమే ప్రాధాన్యమని సిద్ధాంతీకరింపబడినది వారిని విద్యావతులను చేయుటకై నేటికి సుమారేబది సంవత్సరములనుండియు పలువిధములగు ప్రయత్నములను చేయబడుచున్నవి. దేశమున విద్యావతులని పేరుగాంచిన స్త్రీలు పెక్కురు గానబడుచున్నారు. కొందరు స్త్రీలు పత్రికా నిర్వహణ మొనరించుచున్నారు. కొందరు గ్రంథరచన చేయుచున్నారు. మరికొందరు స్త్రీలు సమాజముల స్థాపించి సభలనుజరుపుచున్నారు. కొలదిమంది పట్టపరీక్షలయందుత్తీర్ణులయ్యు, విదేశాటన మొనరించియు పాటుపడుచున్నారు. ఇటుల నెన్నియోవిధముల స్త్రీజీవితమిపుడు నూతనోజ్జీవముతో నూగులాడుచున్నది. ఐన దేశముమాత్రము దినదినాభ్యుదయమంది ఉన్నతదశకు వచ్చుటకుబదులు క్రమక్రమముగా హీనదశకు వచ్చుచున్నదనువిషయము దేశమున దశదిశల ఘోషింపబడుచుండుటచే విశేషించి ఆవిషయమును వివరించుట అనవసరము. ఇట్టిఆశాభంగమునుగావించినది ప్రస్తుతము స్త్రీలకునేర్పబడుచుండు విద్యావిధానమునందలి లోపమని జ్ఞానాధికులగు మనపెద్దలు వేనోళ్ల మొఱలిడుచు ఆవిధానమున చేయవలసిన సవరణలను సూచించుచున్నారు. వానినెల్ల క్రోడీకరించి ఆంధ్రలోకమునకెల్ల దెలుపుదు చేయుచుండుట పత్రికలకు విధాయికకృత్యము.

పత్రికలుతప్ప సాధారణముగ సాధనాంతరములేని మన స్త్రీలు. తద్బాహుళ్యమునకు సామాన్యముగుభాష [illegible] మైన దేశమున నాంధ్రభాషా పత్రికలు అతిస్వల్పముగ నున్నవి

వానిఁగా స్త్రీలకుపయోగకరములగు విషయములతో స్త్రీలచే నిర్వహింపఁబడిన పత్రిక యొక్కటియుఁ గానరాదు.

మొట్టమొదట జనానాపత్రికయుఁ బిమ్మట హిందూ సుందరియుఁ దరువాతసావిత్రియుఁ గట్టతుదకు అనసూయయు వెలువడి దేశమునకెంతయో సేవఁజేయుచుండి క్రమక్రమముగా నిలిచిపోయినవి. అట్టి లోపమును బాపుటకై స్త్రీలకుపయుక్తమగు నొక తెలుఁగు మాసపత్రికను వెలువరించి శక్త్యానుసారముగ దేశసేవచేయవలెనను కుతూహలము నన్నుఁ బురికొల్పుటచే నీపత్రికను బ్రచురింపసాహసించితిని.

పత్రికలవలనఁ బాఠకుల కెంతలాభమో నిర్వాహకుల కంత కష్టమును గలదు. అట్టి ప్రయత్నముల నెఱింగియు భారమంతయుఁ బరమదయాళుండగు పరమేశ్వరునియందును, దేశాభిమానసమాననీయులును స్త్రీవిద్యాభిమానులునగు సోదరసోదరీతిలకములయందును వైచి పత్రికానిర్వహణభారమువహించితిని. ఇయ్యదినిర్విఘ్నముగకొనసాగునటులభగవంతుఁడనుగ్రహించుగాత! సోదరసోదరీరత్నములుతోడ్పాటుజూపుదురుగాత!

మన మన్నివైభవములతోఁ దులదూగుచుండియు స్వదోషమువలన నన్నిఁటిని గోల్పోతిమి. ఇపుడు మనము గోరవది సప్తగ్రవ్యలాభముఁ జేకూర్చుమహాత్మ్య మొనర్పఁ జాలిన దైవము లక్ష్మియని మనమేటేటఁ గావింపుచుండు మార్గశిర లక్ష్మీవారముల వ్రతకథ తెలుపుచుండుటవలనను, పత్రికయు నీమాసమునందే వెలువడుటవలనను ఆంధ్రదేశీయులకు సర్వ ద్రవ్యమొసంగజాలునది "ఆంధ్రలక్ష్మి" యే యనునభిప్రాయముతో నీపత్రికకట్టి నామకరణ మీఁబడినది.

పత్రికాధిపురాలు

అమృతౌషధి.

నూతనముగా ఓషధ రాజములచే తయారుకాబడినది. ఇది తలనొప్పులు మాన్పును. పార్శ్వనొప్పులను పోగొట్టును. వాతనొప్పులను హరింపచేయును. విషబాధలను నివారణ చేయును. వెల డబ్బా 0-8-0

తామరనాశని.

తామర అను చర్మవ్యాధులను అతి త్వరితగతిని మాన్పును. ఈ వ్యాధి శరీరమంతటను వ్యాపించి చూచుటకు అసహ్యతను కలిగించును. ఇట్టి రోగములు మాన్పుటకు ప్రఖ్యాతి గాంచియున్నది. ఇంకను గజ్జి, చిడుము మొదలగు చర్మవ్యాధులనుకూడ మాన్పును. వెల డబ్బా 0-5-0

పరిమళానంద పొగాకు మసాల.

ఈ మసాల సుప్రసిద్ధపుగాకుచేతను, ఆరోగ్యముకలిగించు ఓషధ ద్రవ్యములచేతను తయారు చేయబడినది. తాంబూలములో వేసుకున్న మనస్సును రంజింపజేయును.

వెల అరపౌను ప్యాకెట్టు 1కి 0-6-6

ఇవిగాక మావద్దను మంచిరకము వాసననూనెలు, తైలములు జ్యానుగ్గినవైనను యున్ను దొరకును. వర్తకులకు మంచి కమీషను ఇవ్వబడును. కొనువారే పోస్టుఖర్చులు భరించవలెను.

వలయువారు:—

టి. యస్. మూర్తి అండ్ కో.

బరంపురం (గంజాం).

విజ్ఞాపనము.

సోదర సోదరీమణులారా!

దీనజనావనుండును పరమదయాపరుండును నగు శ్రీపరమేశ్వరుని కటాక్షవీక్షణముచేతను, స్త్రీవిద్యాభిమాన మానసీయులును దేశోద్ధారకులును నగు మీ యభిమానపూర్వకమగు నాదరముచేతను నీసంచికతో మా యాంధ్రలక్ష్మి ప్రథమసంపుటము పూర్తియైనది. ఆంధ్రదేశ సోదర సోదరీమణుల సహాయ పోషక రాజపోషకత్వములచే నీ యాంధ్రలక్ష్మి పత్రికాపుత్రిక నాఁకయేఁడాదివరకుఁ బెంచఁగలిగితిమి. అందులకు మీ కనేక వందనములు. అనివార్యములగు నిబ్బందులచే నాకానొకప్పుడు పత్రిక యాలస్యముగఁ బత్రిక వెలువడుచుండెను. అట్టి కాలదోషవిపరీతమునకు క్షమాప్రార్థనయే శరణ్యము. ఆంధ్రోశకులగు నుత్తములయ్యు చిన్నమాల్కుదాకులయ్యు మా పత్రికయం దభిమానముంచి రాజపోషకులుగానుండి తమయౌదార్యము నెల్లడించిన శ్రీ జనార్ధనపాండే దివాన్‌బక్షి మహాపాత్రులుంగారు వందనీయులు. శ్రీ శ్రీ శ్రీ తునిసంస్థానం మహారాణీ సా. హె. బాహాకు మొదలగు రాజపోషకులు, పోషకులు, సహాయుల యాదరమునను, చందాదాతల యభిమానమునను, విద్యావేత్తల యనుగ్రహమునను న్యాయప్రయాస భూయిష్ఠమగు పత్రికానిర్వాహ మీ సంవత్సర మొఁదింపఁగలిగితిమి. అట్టి యాదరాభిమానానుగ్రహములు చూపిన వారెల్లరును ప్రశంసనీయు

ము. ఇంకముందును మాయాంధ్రలక్ష్మిపై నెప్పటికిని గృపయె ప్రసరింపఁజేసి మీరెల్లరు శాశ్వతమగు మహారాజ రాజపోషకులుగను, సహాయులుగను, చందాదారులుగనుండి మాకు ప్రోత్సాహమొసంగఁ బ్రార్థితులు.

ఏ కారణముననో పత్రికలు చందాదారులకు సరిగా చేరక యపహరింపఁబడుచున్నటులఁ దెలియుచున్నది. అందలేదని వ్రాసిన వారికెల్ల మరల పంపించితిమి. మీకును వెలువడు పనునొకండు సంచికలలో నేదైన నందకున్న వెంటనే తెలియఁ జేసినయెడఁ బంపెదము.

ద్వితీయసంపుటపు ప్రథమసంచిక 1923 సంవత్సరం జనవరినెల తే 1 దికిఁ జందాదారులందరకు వి. పి. గాఁ బంపఁదలఁచితిమి. కావున నేకారణముచేతనైన మీలో నెవ్వరైన మా రెండవసంపుటమునకుఁ జందాదారులుగనుండ నిష్టము లేనియెడల వెంటనే మాకుఁ దెలుపఁ బ్రార్థించెదను. అటులఁ దెలుపకుండియు వి. పీ. లఁ దిరుగఁగొట్టుదురేని మేము వ్యర్థముగా పోస్టేజీ మొదలగు నష్టములకుఁ బాల్పడవలసివచ్చును. కాబట్టి మీ యభిప్రాయములను దెలుప వేఁడెదను.

మన యాంధ్రమాత స్త్రీ విద్యాభ్యుదయకరమగు పత్రికాపుత్రిక లేక గొడ్డువోయియుండు కాలమున మా యాంధ్రలక్ష్మి జన్మించినది. అందుచేనైనను శిశుత్వ కోమలత్వముననైనను సల్లాప ముద్దుగనుండిన నుండియుండును. ఇపుడు రెం

ఒకయేటి బాలికయైనది. ఆచ్ఛాదనా ద్యలంకారహీనయైనచో టొంటరిముద్దు నిలువఁబోవనేరదు. అందుచే నింతకన్న నధిక ధన సహాయ మావశ్యకమైయుండును. గాన నీపత్రికా పాఠకు లెల్లరుఁ దమమిత్రులకు దీని యుపయోగమును బోధపఱచి వారి వారి సామర్థ్యములకుఁ దగురీతిని పోషకులుగనో సహాయులుగనో చందాదారులుగనో చేర్పించి పత్రికాభివృద్ధికి తోడుపాటును మాకు ప్రోత్సాహము నొసంగుచుండ మిక్కిలి ప్రార్థించుచున్నాము.

ఇట్టి సహాయ్య మొనరించుచున్న శ్రీమతి వారణాసి సూర్యకాంతమ్మగారికి మా కృతజ్ఞతావందనములు. ఇట్లు,

పత్రికాధిపురాలు.

విషయ సూచిక.

1. ప్రార్థనము:— శ్రీయుత కట్టెపల్లి శివరామయ్యగారు.
2. బాలవినోదకథ:— పత్రికాధిపురాలు.
3. పాతివ్రత్యము:— శ్రీమతి వాడ్రేవు పద్మనాభమ్మగారు.
4. భ్రమరమా!:— శ్రీయుత మరవి రామశాస్త్రిగారు.
5. సుభాషిత రత్నావళి:— గార్హపత్య కట్టెపల్లి వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.
6. స్త్రీలు:— ఆంధ్రపత్రిక.
7. పతిహితము:— ఒకబాలిక.
8. సావిత్రి:— శ్రీమతి వి. చంద్రమతమ్మగారు.
9. శకుంతలాలనము:— ఒకస్త్రీ.
10. శారదలేఖలు:— శారద.

శ్రీ

ఆంధ్రలక్ష్మి.

శా॥ శ్రీమన్మంజుల నాంధ్రదేశ మహిళా శ్రేణీకరోద్భాసమై
నాకీలోక మనోహరాంధ్ర లిపి సజ్జ్ఞానార్య విజ్ఞానమై
ధీరోదార వివేకముఖ్య సుగుణాధేయంబునై యింపు సొం
పారన్ వర్ధిలి "ఆంధ్రలక్ష్మి" మనుమీ ఆచంద్రతారార్కమున్.

సంపుటము 1 } బరంపురం, గంజాం జిల్లా. డిసెంబరు 1921 సం॥ రం॥ { సంచిక 1

ప్రార్థనము.

సీ॥ శ్రీమహాలక్ష్మి జయలక్ష్మి సిద్ధలక్ష్మి
నిను నుతింపంగ నేశక్తి నను తరంబె
రూపనామక్రియలు లేక రూఢమయ్యు
రూపనామక్రియలు గల్గి రూపగుదువు.
గీ॥ నీవు లేకుండ నొకగొంచు తావులేదు
నీవు కాని పదార్థముల్ లేవు భువిని
అయిన నిన్ను పట్టఁగనే అల్పభక్తి

వేదవేదాంతరసంబు విస్తరిల్లు.

గీ॥ నీవు గలుచోట శాస్త్రోక్త నియతి నిలుచు
సర్వభూత సమత్వంబు సమ్మతముగు
జాతిమతభేద వైరముల్ సమసిపోవు
దీనజన బాంధవత్వంబు తేజరిల్లు.

గీ॥ నీకటాక్షంబు గలచోట నిలుచును సిరి
స్నాన సంధ్యా ద్యనుష్ఠాన సరణి నెగడు
మద్యపాన నిషేధంబు మహిమ గాంచు
రాట్నములు పాడుచుండు స్వరాజ్యగీతి.

గీ॥ పాలుమాలక తమచేతి-నూలుతోడ
నేయఁగా బడుచీరల-నేధరించి
అంగనామణు లైకమ-త్యంబుగల్గి
చదువు చుందురు పత్రికల్-సంతసమున.

గీ॥ అట్టిచోటులె మాదేశ-మందు వెలయఁ
జేయు మోయమ్మ మాను సౌ-శీల్యమూర్తి
భక్తులగు వారికెల్లను పట్టుగొమ్మ
సతత మొనరింతు నానమస్కృతులు గొమ్ము

గీ॥ శ్రీసమాన సంపదగు స్త్రీలలోన
పలువు రిపుడజ్ఞులను నింద పాల బడిరి
అన్య దేశీయ వేషభాషాభిరుచుల
దమకు విధ్యుక్తమైన ధర్మముల విడిచి

గీ॥ సతుల యజ్ఞత చేత దేశంబు హీన
దశకు వచ్చెను గతియు మాకెవ్వరమ్మ

సర్వ విద్యలు నంపగల్ గానరావు
అన్న వస్త్రమ్ముల కరువయ్యె నకట!
గీ॥ కన్నబిడ్డల యందున కరుణ గల్గి
దైన్యమును పారదోలంగ నాంధ్రలక్ష్మి
అనగ నాంధ్రావనిని నిష్పాడనతరించి
సల్పి మాయమ్మ అజునమ్మ అభయమిమ్ము.

శ్రీమహాలక్ష్మీ పూజపాటలు

శ్రీ విష్ణు నిల్లాల • క్షీరాబ్ధి బాల
కాపుమీ సమలీల • కరుణాలవాల
నిదురలేచిన మొదల్ • నిన్నె మది నిల్పి
ముదమొప్ప నింటిపని • ముందుగా సల్పి
తలదువ్వి సిగను పూ • పులు కొన్ని ముడిచి
జలకమ్ములాడి వే • తిలకమ్ము దిద్ది
పట్టుపుట్టము గట్టి • భావమున నిన్ను
పట్టుకొని ధ్యానింతు • భక్తియుక్తముగ
శృంగారవతిరో నే • చేయు పూజలను
అంగీకరింపవే • బంగారుబొమ్మ
పద్మము చేపట్టి * పద్మమున నిలచు
పద్మప్రియా పద్మ * పద్మాయతాక్షి!
ఆవాహనముఁ జేతు • భావజుని తల్లి

రావమ్మ మోదముగా • దయచేసి తల్లి
నవరత్న సింహాసన • సమునఁ గూర్చుండి
సవినయంబున నే ను • నంగుకొనుచు
హృద్యమా నీయర్ఘ్య • పాద్యములొసగెదను
సద్యఃఫలంబులో • సఖియు నాయమవె
ఆచమనంబిత్తు నో * చంచలాక్షీ
వాచామగోచర • వైభవం బిడవె
పంచామృతమున నే • భక్తితో స్నానం
పంచయమానారో నీకు • నర్పింతు నమ్మ
పంచ గంగలయందలి • భాసిల్లు నట్టి
మంచినీళ్లిత్తు నే • మజ్జనం బాడ
ఘనసార మిళిత గం • గాజలమ్ములను
పున రాచమన మిత్తు • గొనవె మాయమ్మ
చీనాంబరము లిత్తు • నాతిరో నాదు
పాతకంబుల నెల్ల • బడఁగొట్టి నమ్మ
యజ్ఞోపవీతమ్ము • లర్పింతు నమ్మ
అజ్ఞానమును బాప • నమ్మ మాయమ్మ
గంధనం బిత్తు నా • యందు దయయుంచి
ఇంపు సొంపుల నా • యింటనే నిలుమా
పచ్చని యక్షతల్ • ధామ నీకిత్తు
హెచ్చయిన సంపద • లింతి నాకిమ్ము
కుంకుమంబును పసుపు • కొమ్మ నీకిత్తు
పంకజాక్షిరో నన్ను • పాలింప వమ్మ

చామంతికా వకుళ • చంపకాబ్జములఁ
భామినీమణి నిన్ను • భక్తి పూజింతు
ధూపంబు నీకిత్తు • పాపంబుఁ బాపు
దీపంబు పెట్టెదను • దీర్ఘాయువిమ్ము
నైవేద్య మర్పింతు • నాతి భోజ్యంబులు
సావకాశమ్ముగా • సకల భక్ష్యములు
ఫలము లిచ్చెద కామ్య • ఫలసిద్ధిఁ గోరి
జలజాక్షి గొనవమ్మ • ఫలహారములను
పానీయమిచ్చెదను • పానంబుఁ జేసి
మానినీమణివమ్మ • మంచి గంధములను
పన్నీట పదహస్త • పద్మములఁ గడిగి
సన్నుతాంగిరో తుడుతు • చలువ వస్త్రమున
గంబూర భుగభుగల్ • గంధమ్ము పూసి
తాంబూలమిత్తునే • తమలపాకులను
నీరాజనంబిత్తు • నో రాజవదన
కారుణ్యమున నన్ను • కాపాడవమ్మ
మంత్రపుష్పము సర్వ • మంగళా నీకు
తంత్రింబు లేల నన్ • దయఁ జూడవమ్మ
మూఁడు ప్రదక్షిణాల్ • ముదమొప్పఁ జేసి
వేఁడెద నిన్ను నే • వెయివేల గతుల
దండంబు నీకిదే * పుండరీకాక్షి
దండిగా సంపదలు * దయచేయవమ్మ
నేను జేసిన పూజ * లోన నేమైన

న్యాసముండిన మంత్రి * హితస్వామి యున్న
భక్తి తత్పరుడైన * వాక్యముల్ బోధ
యుక్తమ్ములై యున్న * శక్తి లేకున్న
క్షమియించి సామ్రాజ * శాస్త్రోక్తముగను
క్రమముగా జరిగిన * గతి నావరించి
ఆయురారోగ్యముల్ * నైదువతనమ్ము
శ్రీయు సంతానమ్ము * క్షేమమ్ము నోర్పు
ఇచ్చి మా యింట నీ * వెల్లప్పుడు నిలుమా
వచ్చితిమ్మి గన్న * పరమకల్యాణి
కడు భక్తితోడ నె * కట రమణామాత్యుండు
నుడివిన యీ పాట * పడతులందరును
పాడంగ నేర్చి * భక్తితో వినను
వేడిన లభియించు * వివిధ సంపదలు.

బ్యాండుస్వరము.

శంకరాభరణరాగం - ఏకతాళము,

1. శ్రీరామారా జీవా లయప్రియ, గౌరీవాణీ ముఖ్యాళి యుత
సగ్గా - సగ్గా - సగ్గా మగరిస, నిర్రీ - నిర్రీ - నిర్రీ గరిసని
క్షీరా పా పాం పతితనయా, శ్రితజన వరద శ్రీలక్ష్మి ॥శ్రీ॥
సగ్గా - సగ్గా - సరిగమ పా, ధప మగ పమ గరి సస్సస్సా ॥స॥
2. సాధుజనావన, శాంతనిధీ - త్రిద, శాధిప సేవిత దివ్యరథీ
సానిధపామగ, రీగమ పా - దని,సానిద పామగరిగమ పా
మాతాత్రిగుణస-మేతాశగణో-పేతాసరసిజ-సంభూతా ॥శ్రీ॥

సాస్సారిరిసరి - గాగ్గామగరిస - రిరీగరిసని - దారిసా ॥స॥
చ॥ పంకజలోచన కళ్యాణీ - శోణాధరనత శర్వాణీ
పా పాపపమగ - మాపపమా - మామామాపమగరి గాగాగా
వీణాపుస్తక - పాణీమధుకర - వేణీసైకత - సుశ్రోణీ ॥చ॥
సాస్సారిరిసరి - గాగ్గామగరిస - రిరీగరిసని - దారిసా ॥స॥

శారదలేఖలు.

సౌభాగ్యవతి యగు కల్పలతకు.:—

నాచెలీ,

నీకోర్కె దీనది. "మావంటిపల్లెటూరిపడతులు లోకవృత్తము నెఱుంగుటకొఱకు స్త్రీమాసపత్రికయైన నాంధ్రదేశము నలేక పోయెనేయని విషాదము వెలిబుచ్చుచు లేఖ లెన్నియో నీవు నాకు వ్రాసి యుంటివి. అసూయ యంతరించినదె యైనను నేనుగూడ నదే విచారమునందగిలి దానికెట్టి ప్రయత్నము వ్రాయుచుంటిని ప్రతి.

పల్లెటూరి నాగరికేతర, పట్టణవాసపు స్త్రీలకు మాసపత్రికా వ్రాతల నవసరము గాదా! శీతలమారుతము వలె, నిర్మలోదకము వలెనే, వార్తాపత్రికలయందలి జ్ఞానామృత రసము ల్లరకు సేవ్యము. కాని మా పట్టణవాసపు స్త్రీలకు నాటకముల యందున్న యభిలాష పత్రికలయందు లేదు. నగలయందున్న యభిరుచి పత్రికలయందు లేదు. ఉన్నచో పసుపుకుంకుమలు చిలుకలింటి కట్టిపెట్టినచో యేమాయె. పత్రిక ప్రచురణవలన మనకుగదా! ఆపత్రికకర్తనము

వారికేల! ఇప్పటి సంవే అత్యగ్రహాంత పుత్రికాసంతానము విద్యా విహీనమైనదని నా యభిప్రాయము గాదు. ప్రవేశపరీక్ష (స్కూల్ ఫైనల్) మాధ్యమికపరీక్ష (ఎఫ్ ఏ) పట్టపరీక్ష (బి ఏ) ల యందు కూడ నుత్తీర్ణులైన విదుషీమణులు గలరు. కాని వారివలన దేశమునకేమియుపయోగము? విద్యాలయమునుండి కఠినపరీక్షకు మార్చబడినప్పుడు విద్యార్థిని దశనుండి ఉపాధ్యాయిని యుద్యోగమునకు ప్రపంచమె నరకకుండని మార్చబడుచున్నారు. ఇది కూపస్థ మండూక వృత్తి యనుటకు తార్కాణముగ నేనొక సంగతిని ప్రత్యక్షముగ తెలిసికొంటిని. కొలది మాసములక్రిందట నేనొక పట్టపరీక్షయందు తేరి ఉపాధ్యాయినిగా పనిచేయుచున్న యొక విదుషీమణిని జూచితిని. ఆమె లేసులతో నలంకరింపబడిన గ్లాస్గా మల్లుచీరను కట్టియుండెను, ఆమెతో నేనిట్లంటిని. "యేమండీ! గ్లాస్గా చీరను కట్టినారు వర్తమాన భారతదేశపు పరిస్థితులను గమనించుటలేదా!" "ఉపాధ్యాయినులందరు స్కూలుడ్రస్సు" తో నేను సిగ్గుపడకుండ యింత దేశభక్తులుగ నుండ నాకక్కరలేద! అని చెప్పెను. మరల నేనామెకొక " యింతమాత్రము లేనా! మీవంటి విద్యావతులు వరుసముగ కట్టి దేశసేవ చేసి తోడి స్త్రీలోకము నుద్ధరింపవలసిన సమయము వచ్చె" నంటిని. మనదేశపు పూర్వస్త్రీలకు మనమెంత బోధించిన అహల్యాద్రౌపదీ నారీరత్నములవలె జీవనతులు కాగలరా! ఉత్తరము వినుడు యున్నామెకు నేను. ఓహో! యీమె నట్లెవ్వతీ స్త్రీరత అనన్య దేశపు కాంతలతో హస్తస్పర్శనము (షేకుహ్యాండ్) నకేగాని స్వీయ దేశీయుల సంబంధమునకు నామోనాకు నవ్వుంత సహ్యము నా వె

వ్యామోహాతకు కొంత విచారమునుగూడ గలుగ నూరకొంటిని. ఆంగ్లోన్నత బాలికా పాఠశాలలయందు సంఖ్యాకముగ జదువుచున్న యువతులను చూచి మొన్న మొన్నటి వరకు నేనుచాల సంతోషించితిని. అంతేగాదు. ఆంధ్ర దేశపు టదృష్టము వలన విద్యావతులగు స్త్రీలు తయారగుచున్నారు. వారాంగ్లభాషయందుసంపాదించిన విజ్ఞానమును నాంధ్రభాషలోనికి ప్రవహింపజేయగలరు. తద్వారా తద్భాషా పరిచయము లేని, మనము జ్ఞానవతులము కావచ్చుననెడియాశతోగూడనుంటిని. కానికాల.క్రమమున నాయాశ మాసిపోయినది. 'స్కూల్ ఫైనల్' పరీక్షలో దేరిన విద్యార్థులు గుమస్తాపటాలములో నెట్లుచేరుచున్నారో యట్లెవిద్యార్థినులు పంతులమ్మ పటాలములో జేరుచున్నారు. వారివలెనె వీరికిగూడ విద్యపట్టువడకపోయినను విజాతీయ వ్యామోహము మాత్రము పూర్ణముగ పట్టువడుచున్నది. అవును! స్థాపించిన దొరతన మొక్కటియైనప్పుడు, నేర్పడిన విద్యావిధాన మొక్కటైనప్పుడు బోధించెడి బోధక వర్గమొక్కటైనప్పుడు బాలబాలికల మానసిక వ్యవస్థగూడ నొక్క విధముగ నుండుటలో నాశ్చర్యమేమున్నది ?

మాసోదరుడొకనాడు వంగదేశ వనితల విషయమునుగూర్చి చెప్పెను. "అచ్చటి స్త్రీలవిద్యాభ్యాసము జ్ఞానసంపాదనకే గాని ధనసంపాదన నిమిత్తముగాదు. వారు పెద్దపెద్ద పరీక్షలయందు కృతార్థులైగూడ నింట నూరకనె యుందురేగాని ఉద్యోగము చేయరు. ఉద్యోగముచేయుట వారికిన్యూనత ! అయితేవారివిద్య నెట్లు వినియోగించెదరనగా పత్రికల స్థాపించెదరు. గ్రంథముల వ్రాసెదరు. సాంఘిక సేవాసమితుల నెలకొల్పిమానవసేవ సల్పెదరు. రాత్రి పాఠశాలలబెట్టి బీద బాలికల కుచితముగవిద్యనేర్ప

దరు. ఇట్లున్న యీ దేశ హితైక కార్యములందు వారుపనిచేయుచుందురు. వారిలో కవయిత్రు లనేకులు గలరు. గ్రంథరచనాకుశలలు గలరు. గానవిద్యావిశారదలు గలరు. చిత్రకళాప్రవీణలు గలరు,, అని మాసోదరుడనెను.

కల్పలతా! మాసోదరుడు చెప్పిన విషయములు నాకెంతయో యానందము గల్గించెను. మన దేశముగూడ నట్టి యభ్యున్నతికెప్పుడు వచ్చునని సేనాతురతతో ననుకొంటిని. అగతికలగు వితంతువుల మాట యటుంచుము. సౌభాగ్యవతులైన, ఆహబాలీయవ్యామోహమును వీడి యాంపంతులమ్మల పేటాలములో జేరి మన దేశము, మనభాష, మనమతము, మనసంఘము అనునభిమానముతో స్త్రీజనోపయోగ కార్యములు చేయుట యుక్తముగాదా!

మిత్రమణీ! నా వెఱ్ఱివ్రాతను చూచి నవ్వుచుంటివి గాబోలు. వివిధగాడవలదడవి, చెప్పవలసినవిషయమును మరచితిని. మనకొరకు ఆంధ్రపత్రిక, యనుమాసపత్రిక స్థాపింపబడినది. దానిని నీవాదరమున తెప్పించికొని నీమిత్రురాండ్రనుగూడ తీసికొనునట్లు ప్రోత్సాహింపుము మనకై నెలకొల్పబడిన పత్రికలు మనపోషకత్వము లేక మాటి మాటికి నస్తమించుట మన ఆంధ్ర నారీమండలికెంతయు లజ్జాకరము సుమా!

గుంటూరు కబుర్లు వ్రాయుమంటివి. వ్రాయవలసిన విషయములనేకము గలవు గాని యిప్పటికే జాబు విస్తరించినదిగాన ముందు వ్రాసెదను. మీ క్షేమోదంతము వ్రాయుము నీ ప్రియపుకొమరిత శ్యామలకు నా ముద్దులు.

ఇట్లు

నీ ప్రియమిత్రురాలు

“[illegible]”

ఆంధ్రలక్ష్మి

ఆనిరంకుశ మహిమచే నైతేనేమి!
ఆంధ్రుల నిరాదరణ చేతనైతేనేమి.
ఆంధ్రేతరుల నిరసనచే నైతేనేమి
ముద్దుముద్దుగ జన్మించి మోదమునగ
సేవజేసిన పత్రికల్ చిటికెలోన
అస్తమించెను అయ్యయ్యో! అస్తమించె
ఆవిచారంబు నడపంగ నాంధ్రవసుధ
నీనవయు గోదయంబున నింపుమీర
అవతరించెను నేడునీ "ఆంధ్రలక్ష్మి"
కల్పవల్లియై మన పాల కరుణతోడ
ఆహాహా! మనభాగ్యమేమందు నమ్మలార!
మాతృపూజా దినములివి మనకుగాన
మాతృదేశాభిమానంబు మనముగల్గి
మాతృభాషాభిమానంబు మనముగల్గి
ఆంధ్రలక్ష్మిని ప్రేమించి యాదరించి
వ్యాసమాలలతో నింపి వరలునటుల
పూజసేతుముగాక! సంపూర్ణమతిని
సర్వ స్వాతంత్ర్య గానంబు సల్పుచుండి
ఆంధ్ర విదుషీమణుల ప్రేమనందుచుండు
వెంకట రమణమ్మ కృపచేత వెలయుచుండి
ఈశ్వరానుగ్రహంబుచే విశ్వమందు
అలరుచుండుగాక! నిరతమా! ఆంధ్రలక్ష్మి!

మొక్కని శేషమ్మ

ఎట్టి స్త్రీవిద్య కావలెను?

సోదరీమణులారా!

స్త్రీవిద్యను గురించి ఇక్కాలమున అనేకు లనేకభంగుల బల్కుచున్నారు. ఎందరెన్ని విధముల చెప్పినను స్త్రీలకు విద్యవలన కీర్తియు, ధర్మమును కలిగి వారి సహజ సుగుణములకు కీర్తి దెచ్చునట్టి విద్యయే వారికి గలుగవలెను గాని పురుషుని భంగి ఉదరపోషణ నిమిత్తము సాధారణముగా నక్కర లేదు, స్త్రీ లెంతటి గొప్ప వారింట బుట్టినను, పెండ్లాడినను, తమ స్వధర్మమైన గృహనిర్వాహక పద్ధతుల నెరింగి తాము నిర్వర్తింపవలయును లేనియెడ పరిచారికలవలన చేయించవలెను అట్టి స్త్రీధర్మము నడుపుటకు వలసినవంట, యింటిపనులు కాల నియమితి ప్రకారము చేయగలదై తమయింటిలోనివారి దేహ సంరక్షణయు తనపిల్లల రక్షణ శిక్షణ, యిటువంటివి ఎరింగి తన పతి ఆదాయమునకు దగిన వ్యయ మొనర్చుచు తనగృహ పరి పాలన నిపుణమతియై నిర్వర్తించు సతియే గృహిణీ శబ్దతత్వమును తెలిసినది. ఇట్టి స్త్రీ తనమాతృ భాషయందు గల పురాణాదులును సంస్కృత గ్రంథములును చదువనేర్చెనేని తనధర్మమును లోకవిదితముగ నిర్వర్తింప శక్తి గలదగును. స్త్రీలు విద్య నేర్వవలెనని తమ స్వధర్మమైన గృహ పాలనమును వదలిన, వారు నేర్చు విద్యకు శ్రేష్టము లేదు.

మనపూర్వపు హైందవ స్త్రీలను మీ మనసులందుజ్ఞాపకము చేసికొని వారిచరిత్రచదివి వారు యెట్టి విద్యను నేర్చిరో ఎట్టికీర్తిని దేశమునకుదెచ్చిరో వారెట్టి మహాత్ములైన పుత్రుల గనిరో వారెట్టి ఆత్మ నిగ్రహము చేత తమపతుల ననుసరించి

యంబున గ్రంథంబులు సత్పురుష సమాశ్రయంబునంగాని బోధాకరములు గావు. యంత్రంబును నడుపు వాడెట్లట్ల గ్రంథంబులం బోధపరుచు వాడు గురుం డత్యావశ్యకంబ "ఆచార్యవాన్ పురుషో వేద" అని వేదంబు శృతంబగుచుండ గురుని కభిముఖులు గాని దురభిమానులకు గ్రంథాలయము గ్రంథ్యాలయమై హృదయ గ్రంథి నెప్పుడు భేదింప సమర్థంబు గాదు. స్త్రీకి మాంగళ్యంబున్న పిదప ఇతరాలంకారములు శోభాకరంబు లగునట్లు గురువచన రచనలచేఁ బూజితుండయిన నీతిమంతునకుఁ గద్యాయితర గ్రంథంబు లలంకారంబులు.

పైఁజెప్పిన చొప్పున విద్యాసాధనమైనచో నేరికేని యలకను విషయంబు చర్చింతము. సాధ్యంబులేని సాధనంబులు నిరర్థ[illegible] గదా! విద్య ఇహామునకు పరము నీయ సమర్థంబగు. ఎవరి[illegible]వేరింపఁబడక సమాజంబుగ తదభిలాషగల మానవులకు, అన[illegible]విదని యెవరో వచించిన మాత్రమునఁదానింబట్టి ప్రాకులా[illegible], విద్యాంసుల యందు శిష్టులట్ల దుష్టులును పెక్కురుగలని [illegible]ర్తనో" అను సూక్తి తెలుపుచున్నది. విద్యయే మిర్చు? [illegible]చుము. ఎవనికి వాఁడు తాను దుష్టుఁడో శిష్టుఁడో తెలి[illegible]ష్టుఁడని గురు వంగీకరించి విద్యయొసఁగిన శిష్టుండ యగ[illegible]డనియు, నాని [illegible] వేచియుండుట [illegible]ము నెంచి స్వ[illegible] దురహంకారంబున దుష్టుఁడు గ్రంథా[illegible]ంచి వవకా[illegible]ంబు [illegible]తమాత్రయు [illegible]. [illegible] బాధింప బడు రోగికిపథ్యంబై ఆరోగ్యవంతు[illegible] గురూపదేశ [illegible]సంబున లోదొష్యం బడఁగ [illegible] పెరసాధనంబులు బోధాకరంబులై బుద్ధికి బలమిచ్చు[illegible] సారముగ [illegible]వు. గురుబోధలం బడసి పిదప [illegible]రవిధములఁ గాని [illegible] గ్రంథంబులఁ [illegible]

నక్షత్రములు జ్యోతిష్కుని గ్రంథంబులు విద్వాంసునిం జేయ సమర్థంబులు గావు. గాని గురుముఖంబునం దత్వంబెఱింగిన వైద్యులు మొదలయినవారు ఔషధాదుల గ్రహించి ప్రయోగింపంగలరు.

పూర్వులు హిందూదేశమున శాస్త్రజ్ఞులం బరీక్షించెడుచో వాక్యార్థ మనిరి గాని యిప్పటివలె గ్రంథభాగాంశంబులం గొన్ని ప్రశ్నలును ఆ ప్రశ్నల యందు సమష్టికి మూడవవంతో సాలవవంతో మాత్రము తెలిసి యుత్తరము లొసంగుటయు నంత వారివారి గ్రహబలంబున స్వ్వయులైన పరీక్షకుల చిత్తవృత్తి ననుసరించి గాకతాళీయముగ నుత్తీర్ణులగుటయు లేదు. గర్వరి పండిత మండలిమధ్యంబున సభాధ్యక్షుడైన రాజు సన్నిధిని పూర్వపక్ష సిద్ధాంతరూపకమైన వాక్యార్థంబు నేటికి వక్యార్థంబని తోచదుగదా. కానిచో దానిస్థానంబునం బ్రశ్నపత్రంబుల నొసగుటకు గతంబేమి? సామర్థ్యంబులేమి. కాదు కాదు! అందరకును విద్యయందభిరుచి గలిగింపవలెనన్న కుతూహలంబున నిట్టి సులభశైలిగ నొకదానిం గల్పించిరి. అందఱకునిష్టమయు నన్న సృష్టి వ్యర్థంబును ననర్థకంబు నయ్యెడిని. కన్నవినుటయుం జెవిచూచుటయు నెంతయసందర్భమో విశ్వరూపకుండైన యీశ్వరుని శరీరమైన యీ విశ్వమునందు నొకపాత్రమరియొక పాత్రభంగి నాడయత్నించుట యంతభంగి పాటు. సృష్టి ప్రతిమనుజుండును ప్రతికార్యముం జేయ నుద్యమింపగా నాట్యరంగంబున బాత్రలన్నియు నొక్కభంగి నొక్కడే దానినబలికి నంతసుందరంబు నుండును. ఇట్లు సామర్థ్యంబు లేక యాయా విషయంబులయందుం బ్రవేశము గల్పించుకొని కృతార్థులవలె వేషంబుం దాల్పగతంబేమి? యనిబహుదినములుగ విచారించుచుండ నాకుం దెలియవచ్చిన విషయంబిదె తేటపఱచెదను. ప్రతి మనుజునికి సహజంబుగ నొకదానియందుం బ్రీతియు, సామర్థ్యంబు నుండును.

అట్లు సహజంబుగం బ్రీతికరమైన కార్యంబును, భుక్తిపడు పాటును నొక్కటయిన జనవపడంబున నుభయంబును పరిపూర్ణతం గాంచి నయందు

ఓం శ్రీ వ్యాసేశ్వరాయనమః

రుక్మిణి.

ప్రథమ ప్రకరణము,—షాజహాను యొక్క రాజ్యవైభవము.

శ్రీమంతంబై, సకలసస్య భరితమై, సుందర శైలలతాగుల్మ గిరినదీ తటాకములచే శోభిల్లు నార్యావర్త పుణ్యభూమి పవిత్రతగా నాలవాలమై యున్నది. మూర్తీభవించిన సౌందర్య రాశియై, సువర్ణములగు హంసలతోఁ గూడిన మానస సరోవరమువంటి సరస్సులతోడను, మనోహరములగు మహోన్నత వృక్షరాజములు గలిగి చూపఱలకన్నుల కానందమును ఘటించు గహనములతోడను, ననేక మునిచంద్రులకు నివాస యోగ్యములగు నాశ్రమములతోడను, నిటీవల, స్థానమున హిందూదేశ ప్రజల సౌఖ్యముల నవలోకింప, నియోగింపబడిన ప్రభుత్వోద్యోగుల కొన్ని భవనములతోడను, చంద్రకాంతిదీప్తతళతళలాడు మంచుతోఁ గప్పబడు హిమాలయ పర్వత గిరిరాజశ్రేణి సృష్టిచే హిందూదేశమున కుత్తరమున పెట్టబడిన కోటగోడవలె నొప్పుచున్నది.

శివ జటాజూటమునుండి భూలోకమున కవతరించి తన పవిత్రమైనట్టియు అమృతోపమానమైనట్టి యుదకముతో తాను ప్రవహించిన ప్రదేశమునకు సస్యసమృద్ధిని గంగానది ప్రసాదించుచున్నది. ఒకవంక సింధునది, తనయుపనదులతోఁ గూడి చాలప్రదేశము సస్యభరితముగ జేయుచున్నది. ఈనదులచే పవిత్రము చేయబడిన యీయుత్తర హిందూస్థాన [illegible] నీ దేశభాగ మనాది కాలమునుండియు చరిత్ర [illegible]

యున్నది. రామాయణమున చెప్పబడిన, అయోధ్య, భారత మునచెప్పబడిన హస్తినాపురము, కురుక్షేత్రమును నీ యుత్తర హిందూస్థానముననే, గదా. పంచభూతములను పూజించుచుండెడి బలాఢ్యులు, నీతికోవిదులు, శాస్త్ర, రాజకీయ తంత్రివేత్తలునై నెగడిన యార్యుల నివాసస్థానములీ గంగా సింధు మైదానములే గదా! అశోక, చంద్రగుప్తులవంటి పరిపాలనా దక్షులగు రాజులు పాలించిన దిచ్చటనే గదా! హస్తినాపుర సింహాసనము ప్రాచీనకాలమున, నార్యవీరులచే నధిష్ఠింపబడి కాలక్రమమున, పరదేశీయులగు మహమ్మదీయుల యధీనమై వారిచే నధిష్ఠింపబడి నేటికి సింహాసన మాంగ్లేయుల యధీనమున నున్నది. ఈ హస్తినాపుర సింహాసనము నెందఱు కూర్చుండి రాజ్యపాలన మొనర్చిరి! ఈ సింహాసనమున కాన పడిగదా, దేశీయులు, పరదేశీయులుకూడ యుద్ధములుచేసి ధాగుణిరక్తపాతముచే, నపవిత్రము చేయుచు నివచ్చెను! ఓ హస్తినాపుర సింహాసనమా! నీవెంతమంది రాజులను నీభుజమున ధరించితివి! విన్నాశించిన రాజులెందఱు! సైన్యములెన్ని! సమసె! మొగలాయి ప్రభువులలో శిల్పకళాభిజ్ఞుడగు షాజహానుయొక్క కట్టడముల వైభవమును, నీతని యనంతరమున సింహాసనము నన్యాయమార్గములవలన సాధించిన ఔరంగజేబును గూర్చియు తెలిసికొనుట యావశ్యకము. షాజహాన్ చక్రవర్తి చాలధనము వెచ్చించి, శిల్పకారులను, కట్టడములను కట్టుటలో నేర్పరులగు పనివాండ్రను రావించి చిరస్థాయిగ నుండునట్టి తాజమహాల్ వంటి భవనములనుకట్టించెను. వజ్రవైఢూర్య, గోమేధిక, పుష్య

రాగాణి, కాంతులీను రత్నలతో పొదుగంబడిన బంగారు నెమిలి సింహాసనమును నిర్మింపజేసి యాతఁడా నెమిలిసింహాసనముపై కూర్చుండి రాజ్యముచేసెను. ఇతడు తన భార్యజ్ఞాపకార్థముగ టాజ్‌మహాల్, అను గోరియును, మోతీమసీదును, జుమ్మా మసీదును, ఢిల్లీలో రాజనగరులు మొదలైనవి కట్టించెను. ఇతడు సింహాసనమునకు వచ్చిన తరువాత అహమదునగరమును జయించెను. బీజపూరు రాజును జయించి, యతడు తనకు కప్పము కట్టునట్లు చేసెను. ఇతని కాలమున పన్నుల రూపమున విశేష ధనము బొక్కసమును జేరుచుండెడిది. షాజహాన్ కాలమున రాజ్యము పూర్తిగ వర్ధిల్లుటయేగాక యాతని శిల్ప కళాభిరుచినిబట్టి టాజ్‌మహాల్ వంటి చిత్ర చిహ్నములు నేఁటికిని నిలచియున్నవి. గోల్కొండ సంస్థానాధిపతియైన 'మీర్‌జమ్లా' అను నతడు తన ప్రభువుతో కలహించి షాజహాను యొక్క దర్బారునకువచ్చి షాజహానునకు 'కోహినూర్' అను గొప్ప వజ్రమును కానుకగా సమర్పించెను. ఇతడు కట్టించిన కట్టడములను బట్టియు మయూరాసనము, కోహినూరు వజ్రము రాజ బొక్కసమున లక్ష్మి చిరునగవుతో నిలచి యుండుట, రాజ్యము విస్తరించుట, యివియన్నియు నాతని ప్రభుత్వమునకు వైభవము నాపాదించుచున్నవి. ననుపమమగు గంగాప్రవాహము సముద్రపునీటిని కలసి యానీటిని పానయోగ్యముగ జేయగల్గుచున్నదా! అట్లే షాజహానుయొక్క గొప్ప రాజ్యము ఔరంగజేబు హస్తినాపుర సింహాసనముపై నధిష్ఠించగనే సూర్యోదయమున కాంతివిహీనమును పొందు చంద్రునివలె క్రమముగ సన్నగిల్ల నారంభించెను.

శ్రీమహాలక్ష్మీ దండకము.

శ్రీమన్మహాదేవి, దేవేశ దేవాది నీరాజితా పాద, సం
కాశ నక్షత్రకోటీర, సంయుక్త సత్కాన్స్యభూషానేక భూషా, లస
ద్వ్యాప్త పీతాంబరా, భక్త సంత్రాణశీలా, రమా, పార్వతీ,
యాదిశక్తీ, మహాలక్ష్మి నీలీలలేవేళ నేంజింతనన్ జేయంగా
నంతదానన్ దయాలోక సంశీల సంభావనా పూర్వభావంబు
నీపాట నీదాన నేనై తినంచున్ మహాభక్తి సంయుక్తిచే ముక్తి
కై దీపధూపంబులన్ మంచిగంధంబులన్ జంపకానేక పుష్పాళి
తోఁ బూజఁగావించి సంతుష్టినిన్ జెందఁ గానుంటి నోయమ్మ,
నాయందు సంభావనాభావ మింపైనఁ జూపించి నీదానఁగాఁ జేయు
నీకన్న వేరెవ్వరున్ లేరు బ్రోవంగ నీ పాదపద్మమ్ములన్ నమ్మి
టన్ గాదె. శ్రీకృష్ణుకే సత్యభామాది నారీమతల్లుల్ మహాసంప
దారాసిలో నెప్పుడున్ దేలుచున్ సర్వసౌభాగ్యముల్ గాంచి
లోకంబునందెంతో సత్కీర్తి పాత్రైరి! నామానసంబేమొ నిన్
గాక వేరొక్కరిన్ బూజసేయంగఁ బోదెంత ప్రార్థింపు నా
నోము పుణ్యంబునోగాని లోకాళి రక్షింపశిక్షింప నీవేకదా!
మహాదేవి, శర్వాణి, మున్ ఘోర గర్వాసుర శ్రేణి మర్దించి
దక్షాధ్వరాంతరంబందునన్ బార్వతీదేవివై శంభునిన్ గూడి
ముల్లోకముల్ బ్రోచుచుండిట్లు మాయాంధ్ర నారీమణుల్ గో
ల్వఁగానుంటి నోయమ్మ, రావమ్మ, భావమ్ము నీపాదపద్మమ్ము
నేనెమ్ము ధ్యానమ్ము మాయమ్మ టక్కిన్ జేము సత్యమ్ముగా నుండె
నట్లు బ్రోవు జాలంబదేలన్ దయోపేత, మాతా, నమస్తే
నమస్తే నమః

కప్పగంతుల రామలక్ష్మమ్మ.

లక్ష్యంబౌను, కానిచో సంగీతమున సహాయమును పొందగలిగిన మనసు జాడదా? భక్తునకై సేవ్యవస్తువు యేదు? సేవించెదుచో సంగీతమందున, పాడెదుచో స్వామిరాదును ప్రతిబింబము నా కాంతిలేక సంతరంగమున నభయంబున పంప్రత్యక్షంబై యుండు నిందుటబోర్గాలేక అంతమునొందు.

హిందూ దేశమునందు బౌద్ధకాలమున బుద్ధుని పరిపూర్ణుడైన యోగీశ్వరు లగుటచే గాయత్రీమంత్రార్థంబు నమాదరించి సర్వాంతర్యామి సంకల్పంబుగ నెంచి అహింసా పరమోధర్మ యని సాధ్యాంబునుబట్టి కర్మంబునుగూర్చి హితంబును బోధించి దానంగా నిర్వర్తించును మంచి. దానిననుసరించి జనులు దేహమునకు గావలసిన భుక్తియు మనసునకు గావలసిన శక్తియు, ఆత్మకు గావలసిన ముక్తియు సమాన్యమైనయుక్తి చేయబడని తత్వంబెఱింగి కృతార్థులై శాంతి జెందుచుండిరి. అట్టి స్త్రీపురుష భేదంబున ధర్మభేదంబుండు. సామాన్యధర్మం బొక్కటేయయ్యెను, స్థూలధర్మంబులు పెక్కులు. సామ్యంబున సైక్యంబును గూఢంబున భేదంబును వ్యక్తి కిష్టాంశంబు. దానంజేసి మనుజులందరొక్క టియగుదా ఒకరికి కొరకరముగు, ధర్మంబు మరియొకరికిష్టమగునవరాదు. కానున్న భయంకరమే గాయప్పు నుండి; ప్రపంచంబున మనుజులందఱు నొకలి యొక్కటయ్యు భుజించు పదార్థంబులను, భుజించెడు రీతులును వివిధంబులగు చందంబున జీవాత్మ ధర్మంబొక్కటయ్యును ముక్తిమార్గంబు లు పెక్కులయ్యెను. నాలోకొక్కటయ్యు నిరాకారస్వరంబు వాకిపదా కదా. బహిశ్శరీర ధర్మంబు కొంతభేదంబులగు సంతరంగాత్మంబతో యొక్క డగు. అట్లగ సంతరంగమున పరిపూర్ణ భావంబుకలిగిన సిద్ధులకొంత బహిరంగ భేదముండు నంత అంతరంగైక్యంబు కలిగి సకల్పసిద్ధి గలిగెడిని. ఇందుల కందులకొలిసిన యొక యుదాహరణంబుం బొందు పఱచెదను. తిరగలియు దీనికి సాక్ష్యంబు. రాతిరెంటికిని కార్యంబొక్కటియ కాని స్వభావంబు భేదంబు ఒకటితిరిగిన రొకటితిరుగక యుండు బహిర్భాగంబుల భేదములు

కొంతు నొక్క కార్యంబున సాధించును. ఇట్టిరహస్యంబెఱింగిన నారీమణి ప్రథమానకుమణిగా (ని) నారియేయగు. నారీమణికైనచో విద్యాస్వీకారం బవశ్యకర్తవ్యం బినాపరసాధనములకు. అట్టివారికైనను స్వతంత్రముగ నొక్క గ్రంథ భాండాగారముండుట యుచితంబు. కాని చదివినమాత్రమున మగవానికిని తమకును భేదముండునే దని భ్రమగలిగిన యెడల వారికి విద్యనిచ్చుటే యనుచితంబని నాయభిప్రాయంబు. స్వధర్మమును గమనించుచు స్వ స్వామిసంబంధంబున సకల కళాపూర్ణలగు మానవతులు స్వతంత్రగ్రంథ భాండాగారముల సారస్వతము ననుభవించుచు నెల్లప్పుడు సుఖింతురటుల భరతమాత యాశీర్వదించుగాత

ఓమితి శివమ్

ఇట్లు- విన్నవించు
కం. కనకమ్మ.

రాణీ రామాబాయి.

ఉ॥ ఆలమునందు శత్రుల జో • హారనిపించు పరాక్రమంబు నా
భీలమగా రణస్థలిని • భీకర వైరినృపాలు నగ్రగ
గాలుని హాళికించి త్రిజ • గన్నుతి నొందఁగ నెంచునిన్ను నే
నేలనుతింతుఁ దల్లిరో! ని • లింపుల నీసరి కాంతలుందురో!

ఉ॥ చండ శతఘ్ని మండలి ప్ర • చండమరీచులు నిండివెల్గ భూ
మండలమెత్తి నిల్చినను • మానిని, నిన్ గెలువంగనుండు నా
ఖండలసీమ "దండ" మని • సైగలచే ననిపించు నీ భుజా
దండము కేను మ్రొక్కెదను • తల్లి, జగంబది మెచ్చునట్లుగన్.

ఉ॥ సాగర శత్రుసైన్యగణముల్ • ప్రాభవ లీలఁ గోటగోడలన్
ధాటిని గూల్చి లోపలకు • దాఁటు రుదెంచుచుండు వేళ దు
ర్వార సితాసి ధారలను • వారలఁ గూల్చెదు నీదుశక్తి నె
వ్వారును తింతురమ్మ సుర • వారమె వెల్వెలబోవుచుండగన్

ఉ॥ జంకను మాటలేక పెర • సైన్యమునన్ బడి ఘోరమౌ బలం
బింకఁగఁ జేయు ఖడ్గమును • నెత్తెదు నా సమయమ్మునందు నే
వంకకు నైనదాటి తన • ప్రాణము నిల్పుకొనంగఁ జూడఁడే
బింకము వీడి యంత వృధి • వీవతి యుగ్రరూపఁ దల్లిరో!

సీ॥ అసమాన మైన నీ • నిసితాసి హతులకు
బరిపంథి సైన్యంబు • పరువులెత్త
ప్రళయార్క బింబంబు • వలె వెల్గు నీమోము
అగ్ర్యరంతటివాని • కదపఁ గొలుప
క్రోలు వేటువఁ గారు • వీరుల రక్తముల్
ప్రేతనంబునను తక్తు • నదులఁ బరవ

ఉగ్రకోపస్ఫూర్తి • నొందు నిశాచరుల్
దిక్తటంబుల నూరు • తేజరిల్ల
గీ॥ పోక లంపించి నీలాస్త్ర • పౌలుపుఁ జూపు
చుండునప్పుడు నిను గను • చుండు నాఁటి
గూఢోపాసిత హారమున్ • గోలుపోయి
రణము కౌఁగొన్న వింతనేమి • జనని, చెప్పుమా!
ఉ॥ పౌరుషమున్, బ్రతాపమును, • బాహుబలంబును బోర
నందు నుతించు వీరునకు • మేలగు నాయకుని • పజ్జనుజూపి ని
లింప కాంత లౌ! రా! రమణీమణిన్ బొగడ • గాఁ దగ
మౌనె యటంచు మెచ్చు పెన్! గీరితిఁ బొందితీవు జప • నీ
జగమందున నీవ ప్రాగ్భాస
ఉ॥ నీపతిభక్తి, నీ సహృదయ • నిర్మలవర్తన, నాత్మశుద్ధి, వి
ద్యాపరితోషితంబు, నిజ • సర్మవిచక్షణ లోకమందుఁ జెన్
రూపుల సంచరించుచును • నోజ్జ్వలమునై వెలుగొందు
చుండఁగా! నాపరమేశ్వరుండును స • హా! యని మెచ్చఁడె
తల్లి, నిన్నదిన్.
చ॥ సుతుల సమూహముం బాపుచు • జూచుచు ధర్మ విభూతిచే
జగ! న్నుతిఁ గనుచుండి నాయమని • న్యాయత నొందుట మా
తృభూమికై! పతిహితవై రణంబున ది • వంబునకేగెను నీదు
నాత్మ యా! క్షితిపతి యుండుకాలమున • శేష సుఖం
బులఁ దేజరిల్లుచున్.

గన్నవరపు సూర్యనారాయణ మూర్తి.

స్త్రీధర్మములు

గీ॥ శ్రీ శివార్ధాంగియై శక్తి - శేషతల్ప
సంకపీఠస్థయై సిరి - యబ్జజాముఖ
వాసయై వాణి నొసఁగున - వ్యక్తమాత
నంగనలు పూజసేయుట - మంగళంబు. 1

గీ॥ పరమధర్మము శౌశీల్య - గరిమ పతికి
అట్టి గుణరాజిహీనలౌ - నతివలెల్ల
అంతము ననుభయంకర - మగు నరకము
నందు పడి యమబాధలఁ - గుందుచుండ్రు 2

గీ॥ తల్లిదండ్రుల విభుల సో - దరుల సుతుల
నాజ్ఞఁ గొనకయె జేయు వ్ర - తాదులెల్ల
నిష్ఫలంబులు గావున - నెలతలు దమ
పోషకుల యాజ్ఞఁ దొలుదొల్తఁ - బొందఁదగును 3

గీ॥ సతులు యజ్ఞవ్రతోపవా - సనియమముల
వేరె చేయంగవలెనను - విధులులేవు
భర్తృశుశ్రూషయే చాలు - పలువిధమ్ము
లయిన స్వర్గాదిలోక సౌ - ఖ్యములొసఁగ 4

గీ॥ సుస్వభావ విహీనుఁడు - సుగుణ రహితుఁ
డంగజాతని శాతశ - రాహతుండు
నైన నాత్మేశుఁడే దైవ - మంచు నమ్మి
మెలఁగవలె గానిత్యజియింపఁ జెలికిఁ దగదు 5

గీ॥ ప్రాణనాధుండు మృతుఁడైన - బ్రతికియున్న
అతనితోఁడిదె లోకమ్మ - టంచు నెంచి

ప్రియున కిసుమంతయైన న-ప్రియము సేయ
మదినిఁ దలపోయఁగా రాదు-మానినులకు 6

గీ॥ బాల్యకౌమార యౌవన-వార్ధకముల
లోననే దశయందున-గానియింటి
పనులలో గూడ స్వాతంత్ర్య-మును వహించి
సంచరించుట కూడదు-సతులకెపుడు 7

గీ॥ బాల్యమందున తండ్రి యౌ-వనమునందు
భర్త పిమ్మట పుత్రుల-వశము నందు
నుండవలయును గాని స్త్రీ-లుండ గూడ
దెప్పుడైనను స్వాతంత్ర్య-మిచ్చగించి 8

చ॥ తనుగనిపెంచినట్టి తలి-దండ్రులతోఁ దనుసోదరాళితో
తనయులతోడ నెల్లపుడు-దానెడబాటును గోరకూడదే
వనితయు నట్లొనర్చిన వి-పత్తును జెందుటె కాక దుఃఖసం
బునుఘటియింపజేయుఁ దన-పుట్టినయింటికిమెట్టిని టికిన్

అమెరికాలో కొన్ని ఛాందసపు శాసనములు.

అనంది వేంకటశాస్త్రి.

ఇటీవల అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములలో నొకటియగు 'యుటా' **'Utah'** రాష్ట్రపు సెనేటివారు, స్త్రీలు ధరించు బూట్సుజోళ్ల క్రిందనుండు మడమదిమ్మ (**Heel**) ఒకటిన్నర అంగుళములకంటె మించియుండకూడదను నొక శాసనమును చేసిరి. 'మేరీలాండు' అను రాష్ట్రములో చక్కలిగింత

135565

పెట్టుట పనికిరాదను శాసనము బయలుదేరెనట. ఈ శాసనము నతిక్రమించుచు, ఒకడు మరొకనిని చక్కిలిగింతపెట్టెనని అతని వద్దనుండి 100 డాలర్లకుమించని శిక్షాధనము (Fine) పరిపాలకులచే గైకొనబడెనట. 'చికాగో' నగరమున పురుషుడు తన భార్యను ఎడమచేతితో కొట్టినచో డాలరు శిక్షాధనమును, ఆమె కూర్చున్నప్పుడు కొట్టినచో 5 డాలర్లను శిక్షాధనముగా పరిపాలకులచే గ్రహింపబడునట. ఈమధ్య నొకభర్త, పైన వివరించిన రెండునేరములకును లోనై 11 డాలర్లు జరిమానా విధింపబడినప్పుడు, 'చాలస్వల్పపుజరిమానా' యని కోర్టువారికి చెల్లించెనట. ఒక స్త్రీని ఆమెసమ్మతము లేకనే యొకపురుషు డామెను ముద్దిడుకొనెనని యాతనికి కోర్టువారిచే గొప్పజరిమానా విధింపబడెను. ఇటీవల 'చార్లెసుడోబిల్' అను దుండగీడు 'రోచెస్టరు' 'న్యూయార్కు' పట్టణములో 'మేరీహింపుల్' యనునొక సౌందర్యవతియగు యువతిని యామె కిష్టములేకుండ ముద్దిడుకొన్నందుకు 400 డాలర్ల జరిమానా విధింపబడెను. ఈ శాసనములిట్లుండ భార్యాభర్తలకుగల ప్రేమా స్వభావమును పరికింపుము. భార్యాభర్తలకు '<u>విడబాటు</u>' లను ప్రసాదించు కోర్టులమెరికాలో చాలగలవు. మాదిరికి, ఆకోర్టులలో వ్యాజ్యముల తీరును చూడుడు. ఒకదొరసాని తనభర్త తనకయిష్టమగు నాతనిగడ్డమును క్షౌరమును చేయించుకొనుటయను పనివలన తన భర్తనుండి తనకు విడబాటు కావలెనని యొక విడబాటు వ్యాజ్యమును దాఖలుచేసుకొనెనట. ఇంకొకదొరసాని, రాత్రివేళ తనకును చుట్టుపట్లవారికిని నిద్రపట్టకుండ తనభర్త విపరీతముగ

గుర్చిపెట్టుచు విడిపోవు దురభ్యాసము గలిగియుండుటచే యూ తనితో తనకు విడబాటును ప్రసాదింపుమని కోరును నొకకేర ళాస్త్రిని విడబాటువిచారణ కోర్టులో దాఖలు చేసికొనెను. నాగరికతదేశమని మనమనుకొను అమెరికాలోనే యిట్టి భాతసముల కన్పట్టుచున్నవి. నాగరికత యన నిట్టిదేనా! భర్త యం దిన భార్యకు గౌరవమేదీ! భార్యయందు భర్త సహధర్మచారిణి ని చూచుచున్నావా!

సేవాసదనము—పూనా

పూనాలో సేవాసదనమను పేర యొక పాఠశాల స్త్రీల కొరకేర్పరుప బడినది, దీనిశాఖలు పూనాజిల్లాలో నెల్లెడలగల వు. ఈవిద్యాశాలలలో స్త్రీలకు కుట్టుపని, నేత నేర్పుదురు. ఈ పాఠశాలలలో స్త్రీలు బాగుగ కుటుంబసేవ, దేశసేవ చేయగల్గు టకు వారికి తరిఫీదు నొసగుదురు. ఈవిద్యాశాలలలో ముఖ్యము యినవని యేమన—పసిబిడ్డల యారోగ్యరక్షణ శాఖ యొకటి గలదు. శిశుయారోగ్యరక్షణమునకై యొక స్త్రీ వైద్యురాలు పాఠశాలలో గలదు. శిశువుల కారోగ్యకరమైన మంచి పాలను బిడ్డలుగల స్త్రీలకందరకును సప్లయిచేయబడును. ఈ పాఠశాల స్త్రీలకొసంగబడు విద్య స్త్రీలను దేశసేవా దక్షురాండ్రనుగా మార్చగలుగుచున్నది. శ్రీమతి రామాబాయి (రనడే) యను నామె యీసదనము యొక్క యభివృద్ధికే పాటుబడెను.

పొడుపు కథలు

ఆ॥వె॥ అంధుఁడైన పురుషుఁడాతఁడేను?
మృగములకు ప్రభుండు మెలఁగునెచట?
తెలుగు సంస్కృతముల వెలయు నేకపదంబు
నుత్తరముగఁజెప్పుఁడువిదలార.

ఆ॥వె॥ గోడ పెట్టుమనినఁగూలివాఁడేమను
చాచలత్వమెట వసించియుండు
తెలుగు సంస్కృతముల వెలయు నేకపదంబు
నుత్తరముగఁజెప్పుఁడువిదులార

ఆ॥వె॥ పూలమాలఁగోర మాలికుఁడేమను
కొండె మానునై జముండు నెచట?
తెలుగు సంస్కృతముల వెలయు నేకపదంబు
నుత్తరముగఁజెప్పుఁడువిదలార

ఆ॥వె॥ అక్షరములు మూట నలరారి తుదిమొద
ళ్లఁడలగూడి భోజ్య మగుచునుండు
సూర్యబింబమట్లు సొంపుగానుండును
వస్తువేదొ చెప్పుదునని తెలార.

ఆ॥వె॥ అక్షరముల మూట నలరారి యాద్యంత
ములను చాలగూడి భోజ్యమగును
ఉట్టిమట్టిలీల నొప్పారుచుండును
వస్తువేదొ చెప్పుదు ననితెలార.

ఆంధ్రవాణి

ఇది మ॥రా॥రా॥ న్యాయపతి నారాయణమూర్తి గారి సంపాదకత్వమున నిర్వహింపబడు జాతీయవాద వారపత్రిక. ఇందు దేశాభ్యుదయకరములగు పెక్కువిషయములు చర్చింపబడుచుండును.

చందాల వివరములు.

సం॥ 4-0-0 — అర్ధసం॥ — 2-0-0

స్త్రీలకు ఆంధ్రగ్రంథాలయములకు సం॥కు 3 మాత్రమే అర్ధసంవత్సరమునకు రు 1-12-0

వలయు వారికి మాదిరి పత్రిక యుచితముగా పంపబడును. చందాదాతల నామములు పాఠకులు పంపవచ్చును.

మేనేజరు.

ఆంధ్రవాణీ కార్యాలయము.

బరంపురం (గంజాం).

కమల.

ఇది 'గోల్డుస్మిత్' అను ఆంగ్లేయకవివర్యునిచే వ్రాయఁబడిన "హెర్మిట్" అనుదాని ననుసరించి ముద్దులు మూటఁగట్టుచుండు శైలిలో రసవంతమగు గీతపద్యములతో వ్రాయఁబడినది. ఇందునొక రాజపుత్రిక తాను మనసార ప్రేమించుకొనిన సాధుని ధనమదాంధతచే మొదట తనమనస్సును దూర్చుకొని వరించకుండుటయుఁ, బిదప కొంతవడికి పశ్చాత్తాపమునొంది వానినే వరింప వెదకికొనుచు అడవిలో కష్టనష్టములుబడి తుదకు ప్రేమించుటయుఁ జదివి తీరవలెను. వెల 2 అణాలు మాత్రమే

కాంచనమాల.

ఇదియొక చక్కని నాటకము. ఇందు ఔరంగజేబుపుత్రికయగు కాంచనమాలికను, మహారాష్ట్రవీరుఁడగు శివాజీకిని జరిగిన విచిత్రవివాహము, ఔరంగజేబు శివాజీలకు జరిగిన సంభాషణము, మహారాష్ట్ర మహమ్మదీయ యుద్ధము, శివాజి చెరనుండి తప్పించుకొనుట మొదలగు నంశములు పాత్రముగను గొనబడెను. [illegible] జదివినఁగాని విడువబుద్ధిపుట్టనీయదు. వెల అ. 8 లు

శ్రీ వరలక్ష్మీ శతకము.

ఇదియొక నీతి, మత, సాంఘికవిషయములను తెలుపు నూతనశతకము. వెల 2 అణాలు మాత్రమే.

పైగ్రంథములు వలయువారు—

ఆంధ్రలక్ష్మీ కార్యాలయము, బరంపురం, గంజాం జిల్లా.

[illegible] ఆంధ్రలక్ష్మీ చందాదారులకును, పుస్తక భాండాగారములకును సగము వెలకు నైమాసిక గ్రంథము లివ్వఁబడును.

ఆంధ్రలక్ష్మి

ఇది స్త్రీలయుపయోగార్థమై ప్రచురింపఁబడు మాస పత్రిక. ఇందు పూర్వసాధ్వీమణుల చరిత్రములు, విద్యావిత్తులై పేరుఁగాంచిన నవీన నారీమణుల చరిత్రములు, సుబోధకములుగా చిన్న నవలలు, కథలు, నాటకములు, పాటలు మొదలగు స్త్రీలకుపయుక్తములగు పెక్కువిషయములు ప్రకటింపఁబడును. అయ్యవి స్త్రీవిద్యాభిమానులగు పండితులవల్లను, విదుషీమణుల వల్లను వ్రాయఁబడుచుండును.

చందా వివరములు.

పోషకులకు సం॥రం॥ 1కి	రు 10—0—0
సహాయులకు ,,	5—0—0
చందాదారులకు ,,	2—0—0
విడిపత్రిక,	0—3—0

వలయువారు—

శ్రీమతి కొవ్వల వేంకటరమణమ్మ,
ఆంధ్రలక్ష్మి కార్యాలయము, మంగళావీధి, బరంపురం, గంజాం జిల్లా
అని వ్రాయవలెను.

Printed And Published By K. [illegible]
At the Andhra Lakshmi Press, Berhampore, Ganjam (Dt.)